

demOS

Jaargang 40
Nov./Dec. 2024

ISSN 0169-1473

Een uitgave van het
Nederlands
Interdisciplinair
Demografisch
Instituut

Bulletin
over
Bevolking
en
Samenleving

Achtergrondstudies
Bevolking 2050

10
THEMANUMMER

nidi

inhoud

- 1 Woningkrapte raakt vooral alleenstaande jongeren
- 4 Gezinnen met lage inkomens steeds vaker in overbezette woning
- 6 Woontevredenheid in Europees perspectief
- 8 De invloed van verhuizen op jonge kinderen

Foto: Wojtek Gurak/Flickr
Studentenflat Casa Confetti, Utrecht.

Woningkrapte raakt vooral alleenstaande jongeren

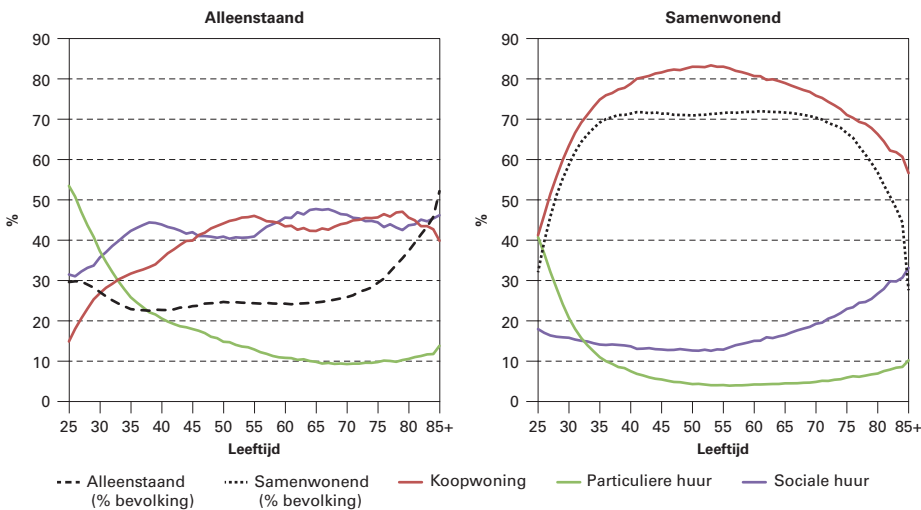
JORNT MANDEMAKERS

Er zijn meer alleenstaande huishoudens dan ooit. Alleenstaanden wonen minder vaak in een koophuis en in kleinere woningen dan samenwonenden. In vergelijking met 2015 – toen de spanning op de woningmarkt een stuk minder was – is de positie van jongeren verslechterd, in het bijzonder die van alleenstaande jongeren. De oudere alleenstaanden van nu woont juist vaker in een koophuis en minder vaak in een kleine woning dan de oudere alleenstaanden in 2015.

Ondanks de krapte op de woningmarkt zijn er meer alleenstaande huishoudens dan ooit. Inmiddels is bijna een op twee huishoudens alleenstaand. De sterke toename in het aantal huishoudens in de afgelopen jaren is vooral toe te schrijven aan de groei van het aantal alleenstaande huishoudens. Het aantal huishoudens nam tussen 2015 en 2024 met ongeveer 700 duizend toe naar 8,4 miljoen; driekwart van de groei betrof alleenstaande huishoudens.

De groei van de alleenstaande bevolking is mede debet aan het woningtekort. Voor alleenstaanden is het in vergelijking met samenwonende stellen moeilijker om een geschikte woning te vinden omdat zij op de gespannen woningmarkt met één inkomen moeten opboksen tegen meer draagkrachtige stellen. In dit artikel onderzoeken we hoe het gesteld is met de woonsituatie van alleenstaanden (inclusief eenoudergezinnen). Zijn zij echt slechter af dan mensen met een samenwonende partner en hoe heeft de situatie zich in de afgelopen jaren ontwikkeld? We kijken daarbij zowel naar de situatie in 2022 en bekijken in hoeverre de woonsituatie is veranderd sinds 2015. 2015 is een mooi vergelijkingspunt want destijds was de woningmarkt een stuk minder gespannen dan nu. Men zou verwachten dat de verschillen tussen samenwonenden en alleenstaanden in 2022 groter zijn dan in 2015. De vraag is of dat zo is, en zo ja

Figuur 1. Aandeel alleenstaanden en samenwonende personen (naar leeftijd) woonachtig in een koopwoning, particuliere huurwoning of sociale huurwoning in 2022

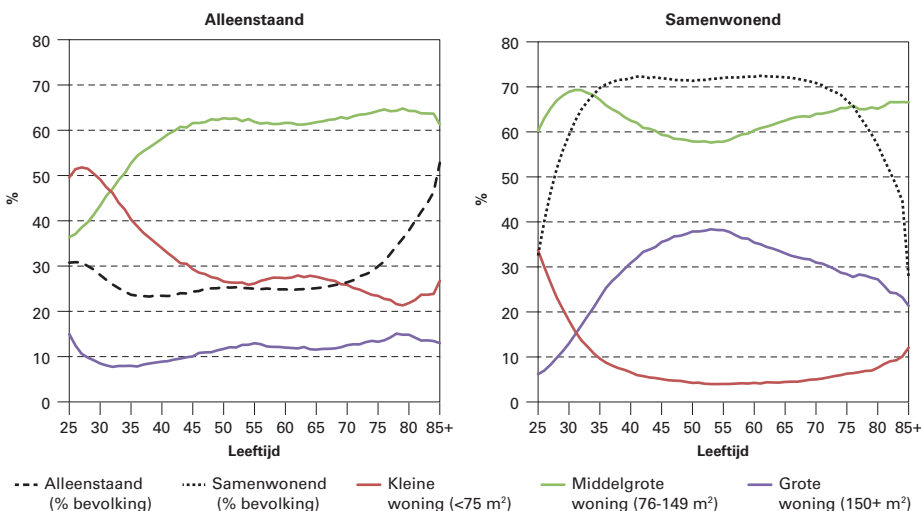
Bron: CBS woonbase.

in welke mate? In het beoordelen van de positie op de woningmarkt richten we ons op twee kenmerken van de woning: of het een koop- dan wel sociale of particuliere huurwoning betreft en de grootte van de woning in drie oppervlakteklassen (klein, middelgroot, groot).

Alleen kijken, niet kopen

Er zijn grote verschillen tussen alleenstaanden en samenwonenden of mensen in een koopwoning of particuliere huur- dan wel sociale huurwoning

Figuur 2. Aandeel alleenstaanden en samenwonende personen (naar leeftijd) woonachtig in een kleine, middelgrote, of grote woning in 2022

Bron: CBS woonbase.

wonen. Figuur 1 toont de aandelen naar leeftijd in 2022. Om de vergelijking te vergemakkelijken geven de zwart gestippelde lijnen het aandeel alleenstaanden, respectievelijk samenwonenden van de bevolking weer. Alleenstaanden wonen beduidend minder vaak in een koopwoning dan samenwonenden. Van de alleenstaande twintigers woont minder dan een kwart in een koopwoning, bij samenwonenden is dat twee op de vijf en vanaf dan loopt het aandeel rap op. Op middelbare leeftijd is het verschil het grootst, dan woont het merendeel van de samenwonenden in een koopwoning, rond de 80 procent, bij alleenstaanden blijft dit steken op 40 procent. Alleenstaanden zijn vaker woonachtig in een huurwoning. Onder de jongeren is dat met name particuliere huur. Dit neemt vlot af met de leeftijd. Particuliere huur vormt ook onder jongere samenwonenden een grote groep. Alleenstaanden wonen relatief vaak in een sociale huurwoning vergeleken met samenwonenden.

Alleenstaanden kleiner behuisd

Als we kijken naar het oppervlak van de woning volgens de CBS-driedeling in klein (<75 m²), middelgroot (75-149 m²) en groot (>150 m²) dan zien we dat alleenstaanden over het algemeen kleiner behuisd zijn dan samenwonenden (zie figuur 2). Alleenstaanden van alle leeftijden wonen relatief vaker in een kleine woning en minder vaak in een grote woning dan samenwonenden. Vanaf een jaar of veertig woont een vergelijkbaar aandeel -rond de 60 procent- van alleenstaanden en samenwonenden in een woning van de middencategorie (75-149 m²). Binnen de groep alleenstaanden zijn er echter grote verschillen naar leeftijd. Vooral alleenstaanden onder de veertig wonen vaker in een kleine (<75 m²) of middelgrote woning (75-149 m²) dan alleenstaanden boven de veertig. Het aandeel alleenstaanden in een grote woning neemt licht toe met de leeftijd.

Wooncrisis: jongeren meest geraakt

We vergelijken nu de situatie van alleenstaanden en samenwonenden in 2022 met het jaar 2015. Let wel we vergelijken groepen met dezelfde kenmerken, maar we volgen geen personen door de tijd. De vergelijking met 2015 is interessant want destijds was de woningmarkt een stuk minder krap dan nu. Naar verwachting zijn de verschillen tussen jong en oud, en tussen samenwonenden en alleenstaanden groter in 2022 dan in 2015.

Figuur 3 toont de relatieve verandering in de aandelen alleenstaanden en samenwonenden met een koop-, particuliere of sociale huurwoning en de aandelen naar de grootteklasse van de woning in 2022 ten opzichte van 2015. Wat we zien is dat de eigendomssituatie in 2022 vergeleken met 2015 behoorlijk gekanteld is en de tweedeling tussen jongeren en ouderen is gegroeid. Het eigen woningbezit is in 2022 voor zowel alleenstaanden als samenwonenden onder de veertig jaar gedaald ten opzichte van 2015 en juist gestegen onder de veertigplussers. De scheidslijn tussen oud en jong is sterker voor alleenstaanden dan voor samenwonenden. Met name alleenstaande twintigers en dertigers wonen minder vaak in een eigen koopwoning, terwijl alleenstaande 70-plussers juist

ACHTERGRONDSTUDIES BEVOLKING 2050

De vier artikelen uit dit themanummer vormen onderdeel van het project 'Achtergrondstudies Bevolking 2050' (AB2050). AB2050 is gestart in 2024 en heeft als doel inzicht te geven in de achtergronden en mogelijke effecten van demografische ontwikkelingen op verschillende maatschappelijke terreinen. Het project kijkt naar de mogelijke knelpunten en kansen, evenals aangrijpingspunten voor beleid om passende maatregelen te nemen voor de toekomst. Het project AB2050 wordt door het NIDI uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). AB2050 is onderdeel van de nieuwe opgezette en door de Tweede Kamer gevraagde informatiestructuur voor periodieke monitoring en onderzoek naar de gevolgen van demografische ontwikkelingen. Het andere deel van deze informatiestructuur is het Dashboard Bevolkingsprognose van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

opvallend vaker in een koopwoning wonen. De veranderingen in het eigenwoningbezit worden gecompenseerd door veranderingen in de particuliere verhuurde woningen; daar zien we een sterke toename onder jongeren en afname onder ouderen. Jongeren zien we ook minder terug in de sociale huursector. Het aandeel sociale huur neemt over de hele linie af. Dit komt overeen met het beeld dat er relatief weinig sociale huurwoningen worden bijgebouwd.

Als we kijken naar de grootte van woningen dan zien we dat sinds 2015 zowel de aandelen in kleine als grote woningen zijn toegenomen, ten koste van de aandelen middelgrote woningen. Dit is te verklaren doordat er vooral kleine (met name appartementen) en grote woningen zijn toegevoegd aan de woningvoorraad. De ouderen van nu wonen over het algemeen groter dan in 2015. Er is een flinke afname in het aandeel oudere personen dat in een kleine woning woont, vanaf leeftijd 55 begint de daling en deze zet door tot de oudste leeftijdsgroepen: een daling van rond de 20 à 30 procent. Met name samenwonende ouderen wonen minder vaak in een kleine woning en vaker in een grote woning. Personen onder de 55 jaar – alleenstaand of samenwonend – wonen juist wat vaker in een kleine woning dan 55-plussers. Verder is er een opvallende tendens dat vrijwel alle leeftijdsgroepen vaker in een grote woning zijn gaan wonen. Dit komt het sterkst naar voren onder de samenwonenden maar is ook duidelijk zichtbaar voor de groep oudere alleenstaanden (75+).

Dit onderzoek is gebaseerd op Woonbase-gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Woonbase ontsluit gegevens over de woonsituaties van personen en huishoudens, op basis van registerdata. We tonen de huishoudpositie en (woon)situatie op 31 december van de jaren 2015 en 2022. Voor deze analyse richten we ons op de bevolking van 25 jaar en ouder die alleenstaand is of samenwonend. De groep alleenstaanden is inclusief alleenstaande ouders en betreft op 31 december 2022 27 procent van de bevolking van 25 jaar en ouder, in 2015 was dit 26 procent. We vergelijken de situatie van deze groep alleenstaanden met de groep personen die samenwoont met een partner (al dan niet met kinderen) (66% in 2022, 68% in 2015).

Conclusie

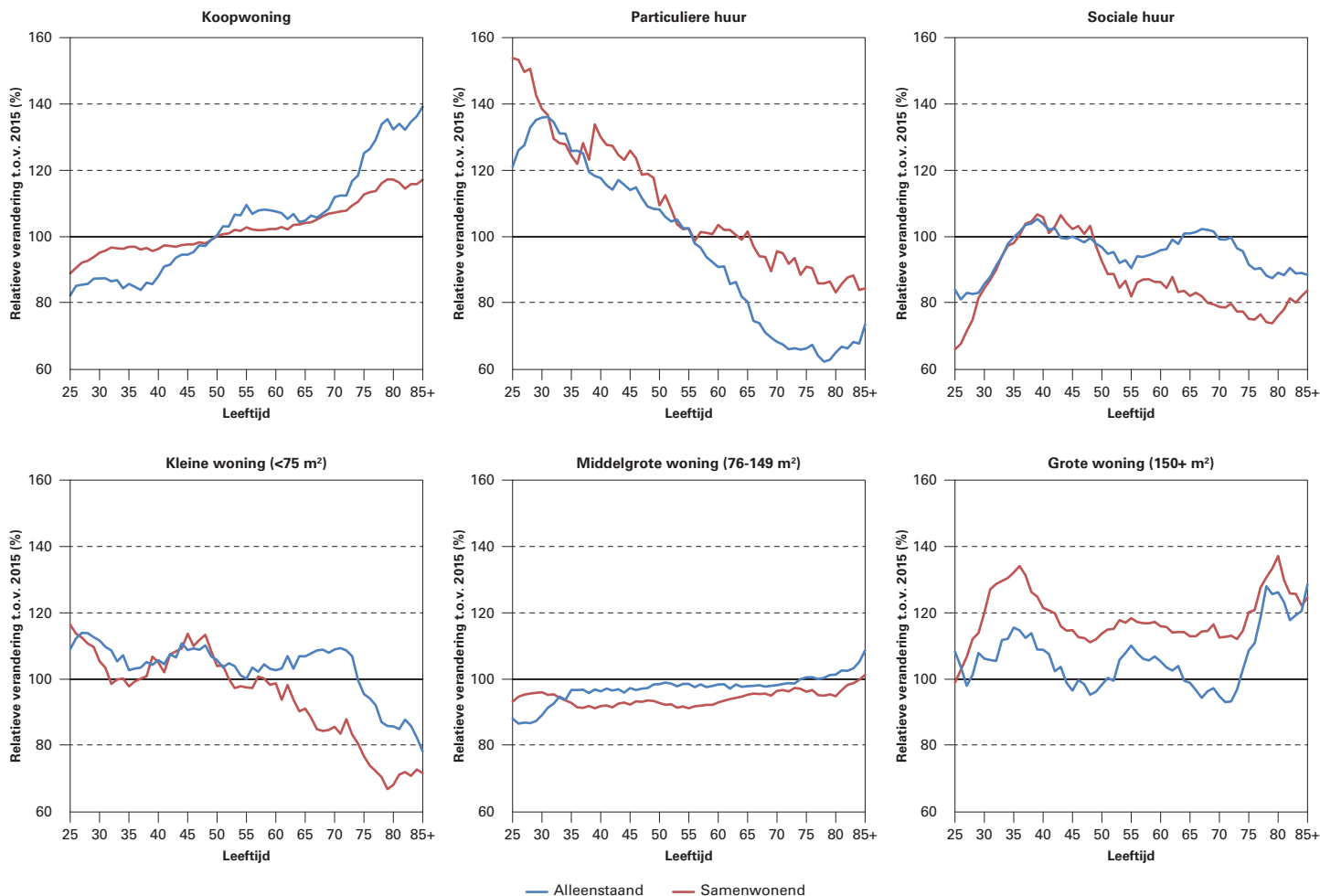
De krapte op de woningmarkt komt doordat de nieuwbouw de groei van de groep alleenstaanden als gevolg van de toenemende vergrijzing en individualisering niet kan bijbenen. Jongeren en met name jonge alleenstaanden zijn het kind van de rekening. De achtergestelde positie van jongeren en met name jonge alleenstaanden is alleen maar toegenomen in de periode 2015-2022. Jongeren anno 2022 wonen kleiner, minder vaak in een koopwoning en vaker in een dure particuliere huurwoning dan vóór de wooncrisis. Dit treft vooral alleenstaanden jongeren en in mindere mate samenwonende jongeren. Oudere alleenstaanden worden daarentegen amper geraakt door de wooncrisis, waarschijnlijk doordat zij al een woning bezitten en zich niet hoeven in te vechten.

Jort Mandemakers, NIDI-KNAW/
Rijksuniversiteit Groningen,
e-mail: mandemakers@nidi.nl

LITERATUUR:

- Langenberg, H. en W. Jonkers (2022), Achtergrond bij de huizenprijsstijgingen vanaf 2013. Den Haag: CBS.

Figuur 3. Ontwikkeling aandeel woonsituatie naar leeftijd voor alleenstaanden en samenwonende personen, 2015-2022 (2015 = 100)

Bron: CBS woonbase.

Gezinnen met lage inkomens steeds vaker in overbezette woning

JOEKE KUYVENHOVEN & DANIEL VAN WIJK

Opgroeien in een krappe woning kan nadelige gevolgen hebben voor kinderen. Maar hoeveel en wat voor gezinnen met jonge kinderen wonen in een overbezette woning? En hoe heeft het aandeel gezinnen in een krappe woning zich de afgelopen jaren ontwikkeld? Er is een groeiende ongelijkheid in woonruimte, waarbij gezinnen met een lager inkomen vaker een te krappe woning bezetten.

Foto: Gerard Stolk / Flickr

De Nederlandse woningmarkt werd het afgelopen decennium gekenmerkt door een toenemend woningtekort en stijgende huizenprijzen. De beperkte beschikbaarheid van betaalbare en passende woningen zou ertoe kunnen leiden dat er steeds meer kinderen opgroeien in woningen met onvoldoende woonruimte. Opgroeien in zo een overbezette woning kan nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid, ontwikkeling en het welbevinden van kinderen. Met het toenemende

tekort aan betaalbare en passende woningen, is het daarom van belang om zicht te krijgen op gezinnen in overbezette woningen. In dit artikel definiëren we overbezetting als het hebben van minder dan 20 vierkante meter aan woonruimte per persoon (zie kader). We bekijken hoeveel gezinnen met kinderen in de leeftijd 0-5 jaar in een overbezette woning wonen en hoe zich dit in de periode 2012-2022 heeft ontwikkeld. Ook bestuderen we de achtergrondkenmerken van deze gezinnen om te kijken wie er in deze woningen wonen.

Grote gezinnen met laag inkomen vaker in krappe woning

In 2022 woonde 12 procent van de gezinnen met een kind tussen 0 en 5 jaar in een woning met minder dan 20 vierkante meter per gezinslid. Gezinnen in overbezette woningen hadden gemiddeld 16 m² beschikbaar per persoon, bij gezinnen in niet-overbezette woningen was dit 37 m².

De onderstaande tabel laat zien dat het aandeel gezinnen in een overbezette woning sterk verschilt tussen verschillende soorten gezinnen. Grotere gezinnen wonen vaker in een overbezette woning. Daarnaast komt overbezetting veel vaker voor onder gezinnen die wonen in woningen van woningcorporaties en bij gezinnen waar de ouders laagopgeleid zijn, niet werken of een laag inkomen hebben. Tot slot wonen gezinnen in zeer sterk verstedelijkte gemeenten vaker in een krappe woning, mogelijk doordat de woningen hier kleiner zijn en de huizenprijzen hoger liggen.

Achtergrondkenmerken van huishoudens met een kind tussen 0 en 5 jaar (in percentages) die in een overbezette woning (minder dan 20 m² per persoon) wonen, 2022

Huishoudkenmerken	Woning en omgeving	Sociaaleconomische kenmerken
Type huishouden	Eigendom woning	Opleidingsniveau ouders
Paar met kinderen	Corporatiehuur	Laag
Eenoudergezin	Particuliere huur	Midden
	Koop	Hoog
Aantal kinderen	Stedelijkheid	Arbeidsparticipatie ouders
1-2	Niet	Geen van ouders werkend
3-4	Weinig	Eén ouder werkend
Meer dan 4	Matig	Beide ouders werkend
	Sterk	
	Zeer sterk	
		Inkomen
		Heel laag
		Laag
		Midden
		Hoog
		Heel hoog

Noot: inkomenskwintielen (Q1) heel laag, (Q2) laag, (Q3) midden, (Q4) hoog en (Q5) heel hoog; observaties met missende waarden zijn uit de berekeningen gelaten. N=721.341.

Bron: Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden, CBS.

Overbezette wonen blijft stabiel, maar neemt toe onder lage inkomens

Figuur 1 laat het aandeel huishoudens met een kind tussen 0 en 5 jaar zien dat in een overbezette woning woont, uitgesplitst naar inkomenskwintiel van de ouders. We zien dat het totaal aandeel jonge gezinnen dat in een overbezette woning woont in de periode 2012-2022 min of meer stabiel is gebleven. Hoewel er gemiddeld weinig verandering is, zien we in deze periode wel groeiende verschillen naar inkomen van gezinnen. Het aandeel gezinnen in een overbezette woning is onder lagere inkomensgroepen namelijk gestegen tussen 2012 en 2022. Het grootste verschil ligt bij het laagste inkomenskwintiel in vergelijking met de rest (Q1 in figuur 1). Onder deze groep is het aandeel dat overbezette woont toegenomen van 33 procent in 2012 tot 39 procent in 2022. Hierbij moet worden opgemerkt dat slechts zo'n 10 procent van de gezinnen met jonge kinderen

een heel laag inkomen heeft. Onder gezinnen met een laag (Q2) inkomen is het aandeel dat in een overbezette woning woont stabiel, onder gezinnen met een midden (Q3), hoog (Q4) of heel hoog (Q5) inkomen is vanaf 2016 zelfs een lichte afname te zien.

Conclusie

Gemiddeld genomen is er tussen 2012 en 2022 weinig veranderd in de mate waarin gezinnen met jonge kinderen in overbezette woningen wonen. Achter dit stabiele gemiddelde schuilt echter een groeiende ongelijkheid. Onder gezinnen met lage inkomens is overbezetting namelijk wel degelijk toegenomen, en in 2022 woonde bijna vier op de tien gezinnen met een laag inkomen in een woning waar minder dan 20 vierkante meter per persoon beschikbaar was. Het lijkt er daarmee op dat vooral gezinnen met lage inkomens zijn getroffen door de wooncrisis en nu meer dan voorheen in een krappe woning wonen. Deze ontwikkelingen hebben mogelijk langdurige gevolgen voor de ontwikkeling van kinderen die opgroeien in overbezette woningen, bijvoorbeeld op het gebied van schoolprestaties of gezondheid. Doordat overbezetting steeds sterker verbonden is met het inkomen van gezinnen, speelt overbezetting mogelijk ook een steeds grotere rol in de ongelijke kansen van kinderen uit verschillende sociaaleconomische milieus.

Joeko Kuyvenhoven, NIDI-KNAW/

Rijksuniversiteit Groningen en Universiteit van Amsterdam, e-mail: j.kuyvenhoven@uva.nl

Daniël van Wijk, NIDI-KNAW/Rijksuniversiteit Groningen en UMCG, e-mail: wijk@nidi.nl

LITERATUUR:

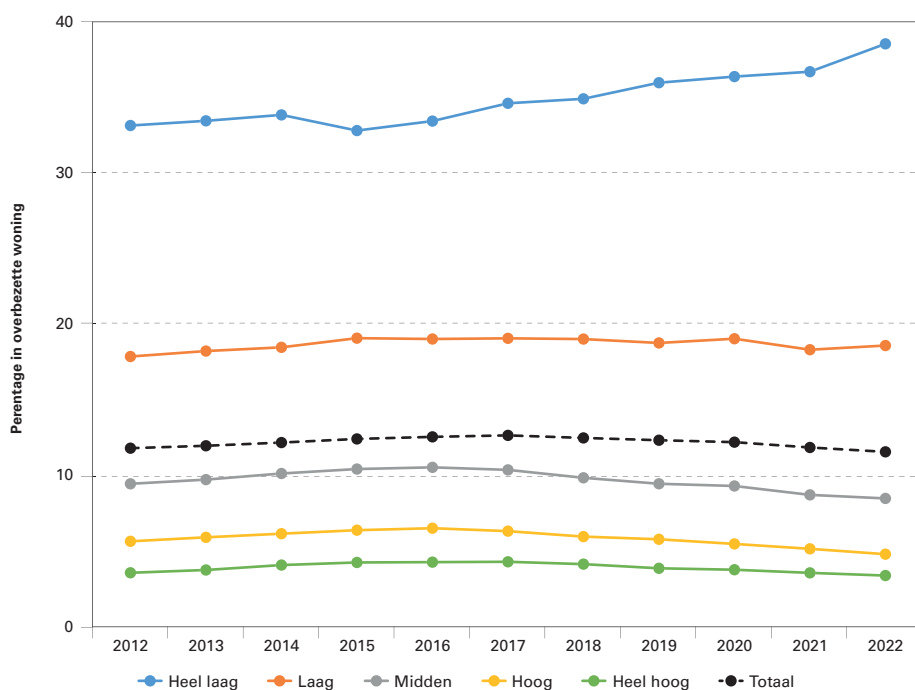
- Clair, A. (2019), Housing: an Under-Explored Influence on Children's Well-Being and Becoming. *Child Indicators Research*, 12 (2), pp. 609-626.
- Leidemeijer, K en J. Mandemakers (2022), *Leefbaarheid in Nederland 2020: Een analyse op basis van de Leefbaarometer 3.0*. Amsterdam: Atlas Reserch.
- Wijk, D. van (2024), Stijgende huizenprijzen deels verantwoordelijk voor daling geboortecijfer, *Demos*, 40 (8), pp. 1-4.

Dit onderzoek is gebaseerd op data uit de registers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Voor de jaren 2012-2022 zijn huishoudens geselecteerd met minimaal één persoon tussen 18 en 50 jaar (vrouwen) of tussen 18 en 60 jaar (mannen) waarvan het jongste kind in het huishouden tussen de 0 en 5 jaar is. We spreken hierbij over de ouders in het huishouden, maar dit kan ook een niet-biologisch ouderfiguur zijn.

Overbezette wonen is berekend aan de hand van de woonoppervlakte (m²) per persoon in het huishouden. We definiëren overbezetting als het hebben van minder dan 20 m² woonoppervlak per gezinslid, een definitie die ook wordt gehanteerd voor de Leefbaarometer. Deze definitie wijkt af van de definitie van Eurostat, waarin overbezette wonen wordt gedefinieerd aan de hand van het aantal kamers per persoon in het huishouden.

Inkomenskwintielen verdelen de bevolking in vijf gelijke groepen op basis van inkomen. Deze zijn berekend per jaar aan de hand van het gemiddelde persoonlijk inkomen van de referentiepersoon en zijn of haar partner in een huishouden. Huishoudens zijn ingedeeld in kwintielen op basis van de verdeling van het persoonlijk inkomen in de totale bevolking in de onderzochte leeftijden, waarbij elk kwintiel 20 procent van de bevolking vertegenwoordigt, van laag naar hoog inkomen.

Figuur 1. Aandeel huishoudens met een kind tussen 0 en 5 jaar dat in een overbezette woning woont (20 m² per persoon) naar inkomenskwintiel van de ouder(s) per jaar. 2012-2022

Noot: inkomenskwintielen (Q1) heel laag, (Q2) laag, (Q3) midden, (Q4) hoog en (Q5) heel hoog; N=8.009.527.

Bron: CBS, Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden.

Foto: Gilbert Sopakuwa/Flickr

Woontevredenheid in Europees perspectief

INGE HENDRIKS & JORNT MANDEMAKERS

Nederlanders blijken tevreden over de woning waarin zij wonen. In vergelijking met andere Europese landen scoort Nederland zelfs relatief hoog. Ondanks deze hoge woontevredenheid zijn er verschillen zichtbaar in zowel Nederland als andere Europese landen; jongeren zijn minder tevreden dan ouderen en mensen met een partner zijn tevredener dan alleenstaanden.

Foto: Roel Wijnants/Flickr

De Nederlandse woningmarkt wordt momenteel geplaagd door een tekort aan passende en betaalbare woningen. Jongeren blijven soms noodgedwongen thuis wonen, jonge gezinnen lijken minder kinderen te krijgen vanwege de hoge huizenprijzen, en ouderen lukt het niet altijd om

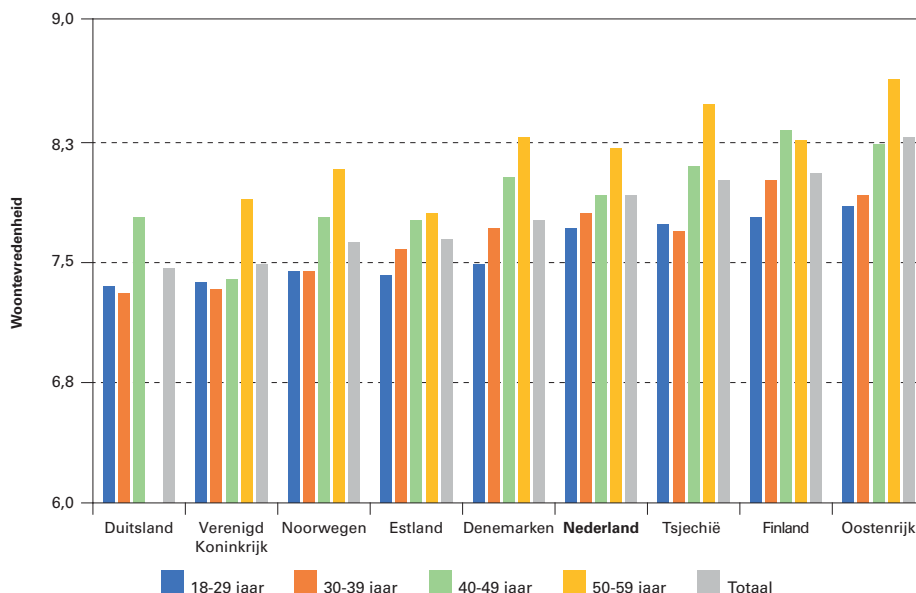
door te schuiven naar een woning die beter aansluit bij de behoeftes op de oudere dag.

Hoewel de krappe woningmarkt veel invloed heeft op de levens van mensen die het niet lukt om een passende woning te vinden, wordt niet iedereen direct hierdoor geraakt. Omdat er relatief weinig bekend is over de woontevredenheid in Nederland in relatie tot andere Europese landen, analyseren we gegevens van de Generations & Gender Survey en vergelijken we Nederland met een aantal Europese landen (zie kader). Hierbij kijken we naar verschillende leeftijdsgroepen en geven we inzicht in hoe woonbelevingen verschillen over de levensloop. Om meer inzicht te krijgen in hoe woontevredenheid samenhangt met hoe men woont, kijken we tevens naar de verschillen naar samenstelling van het huishouden apart voor (bijna) twintigers, dertigers en veertigers.

Nederlanders zijn relatief tevreden, maar ouderen meer dan jongeren

Wanneer men in Nederland wordt gevraagd naar hoe tevreden men is met de woning zien we dat men een relatief hoog 'rapportcijfer' van 7,9 geeft op een schaal van 0 tot 10 (figuur 1). Van de overige landen in deze studie scoren Tsjechië en Finland iets hoger dan Nederland, en Oostenrijk scoort het hoogst (8,3). Andere Europese landen scoren lager. Duitsland en het Verenigd Koninkrijk scoren beide gemiddeld een 7,5 – de laagste score van alle landen in deze studie. Al wordt het Duitse gemiddelde wellicht gedrukt doordat de groep vijftigers – die relatief hoog scoren – niet in de Duitse steekproef zit.

Figuur 1. Woontevredenheid (schaal 0-10) naar leeftijd in verschillende Europese landen, 2020-2023

Noot: het totaal voor Duitsland heeft betrekking op de leeftijdsgroepen 18-49, terwijl dit voor de andere landen 18-59 is.

Bron: Generations & Gender Survey, Ronde II (2020-2023), gewogen resultaten.

Uit figuur 1 komen duidelijke verschillen tussen de verschillende leeftijdsgroepen naar voren. In Nederland zijn (bijna) twintigers (18- tot 29-jarigen) het minst tevreden (gemiddelde van 7,7), gevolgd door de dertigers (7,8), terwijl de veertigers net iets hoger scoren (7,9) en de vijftigers het meest tevreden zijn (8,2). Deze stapsgewijze toename in tevredenheid naar leeftijd is zichtbaar in het merendeel van de landen, al zijn de verschillen tussen de leeftijdsgroepen in landen als Denemarken, Oostenrijk en Tsjechië groter dan in Nederland, terwijl het contrast tussen de leeftijdsgroepen in Estland juist kleiner is.

Hogere woontevredenheid onder stellen ten opzichte van alleenstaanden

Figuur 2 geeft meer inzicht in hoe de leeftijdsverschillen in woontevredenheid gerelateerd zijn aan de samenstelling van het huishouden

waarin iemand woont. In deze figuur is de gemiddelde woontevredenheid voor (bijna) twintigers, dertigers en veertigers apart weergegeven voor verschillende huishoudvormen – personen die thuiswonend met ouder(s) wonen, alleenstaanden, personen met partner, en overige huishoudsamenstelling (bijvoorbeeld met vrienden of in een studentenhuis). Om het overzichtelijk te houden, zijn in deze figuur enkel de resultaten van Nederland en de buurlanden Duitsland en het Verenigd Koninkrijk opgenomen.

Uit figuur 1 bleek dat de jongste leeftijdsgroep het minst tevreden is met de woning. Van de groep (bijna) twintigers (18-29 jaar) woont in Nederland ongeveer een derde nog thuis. Opvallend genoeg is juist deze groep een stuk tevredener over de woning dan leeftijdsgenoten die zelfstandig wonen als alleenstaande of samen met een partner. Gemiddeld geven thuiswonenden in Nederland 'hotel mama' een 8,1, al is de vraag hoe bestendig deze woonsituatie voor de betrokkenen op de langere termijn is. De groep woonachtig in een andere huishoudsamenstelling is het minst tevreden (7,1). Ook in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk wordt 'hotel mama' in die leeftijdsgroep het best gewaardeerd.

Als we kijken naar de dertigers en veertigers dan woont in alle drie de geselecteerde landen het overgrote deel zelfstandig als alleenstaande of met een partner (rond de 90%). Stellen zijn een stuk tevredener met de woning dan alleenstaanden. Alleenstaande dertigers scoren in Nederland ongeveer 0,8 punt lager dan personen die met een partner wonen, onder de veertigers neemt het verschil iets af tot 0,6 punt. Ook in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk ligt de woontevredenheid van alleenstaanden beduidend lager dan die van mensen met een partner. Terwijl onder 18- tot 29-jarigen in Nederland en Duitsland alleenstaanden en samenwonenden weinig verschillen in tevredenheid, zijn in het Verenigd Koninkrijk alleenstaanden beduidend minder tevreden dan mensen met een partner. Verder zien we dat de tevredenheid van dertigers die samen met ouders wonen een stuk lager is dan onder de groep twintigers in Nederland (daalt van 8,1 naar 7,4). De tevredenheid van personen in een andere huishoudsamenstelling neemt wat toe met de leeftijd. Het deel van de bevolking van de dertigers en veertigers dat met ouders of in andere huishoudsamenstelling woont vormt echter een relatief kleine groep.

Conclusie

Hoewel de krapte op de woningmarkt niet van het nieuws weg te slaan is, laat deze studie zien dat deze problemen niet iedere Nederlander raken. Over het algemeen is men in Nederland relatief tevreden over de woning waarin met woont. In vergelijking met andere Europese landen is de woontevredenheid in Nederland zelfs relatief hoog. Desalniettemin zijn er verschillen zichtbaar in Nederland in de mate van tevredenheid over de woning. Jongeren zijn minder vaak tevreden dan ouderen. Dit betreft met name jongeren die het ouderlijk huis (reeds) hebben verlaten. Ook blijkt dat alleenstaanden minder tevreden zijn

De in dit artikel gebruikte gegevens zijn afkomstig van de meest recente ronde van de Generations & Gender Survey (GGs, Ronde II). De GGs is een grootschalig internationaal vergelijkend surveyonderzoek in ruim twintig landen, waarin mensen worden ondervraagd over hun levensloop, leefsituatie en (familie)relaties.

De analyse is uitgevoerd onder negen Europese landen waarvan de data reeds beschikbaar zijn. De periode van dataverzameling in deze negen landen varieert van 2020 tot en met 2023. In Nederland vond verzameling plaats van oktober 2022 tot november 2023. De statistische analyse heeft betrekking op 72.986 personen tussen de 18 en 59 jaar (49 jaar in Duitsland). De steekproefgrootte varieert van 3.323 in Finland tot 21.220 in Duitsland. De Nederlandse gegevens zijn gebaseerd op 7.624 personen.

Woontevredenheid wordt gemeten met de vraag: "Hoe tevreden bent u met uw woning? Geef aan welk getal uw tevredenheid met uw woning het beste weergeeft op een schaal van 0 tot 10, waarbij 0 staat voor 'helemaal niet tevreden', 10 voor 'volledig tevreden' en 5 voor 'ongeveer gemiddeld'." Hierbij kijken we ook naar personen die (nog) bij hun ouders wonen, er is namelijk weinig bekend over de tevredenheid van deze groep in Nederland (zo wordt in het landelijke WoonOnderzoek Nederland de vraag naar woontevredenheid niet aan inwonenden gesteld).

dan mensen met partner. Al is dit verschil niet aanwezig onder twintigers. De patronen die we zien blijken niet uniek te zijn voor Nederland. De hogere mate van woontevredenheid onder ouderen en stellen is ook in andere Europese landen zichtbaar. Daarmee geeft deze studie enerzijds een relativerend beeld met betrekking tot de algehele woontevredenheid in Nederland, maar onderstreept anderzijds ook sociale verschillen in woontevredenheid. Ondanks de relatief hoge woontevredenheid in Nederland, is het wel van belang oog te blijven houden voor degenen voor wie dit niet opgaat en die direct worden geraakt in het dagelijks leven door de problemen op de woningmarkt.

Inge Hendriks, NIDI-KNAW/

Rijksuniversiteit Groningen

Jort Mandemakers, NIDI-KNAW/

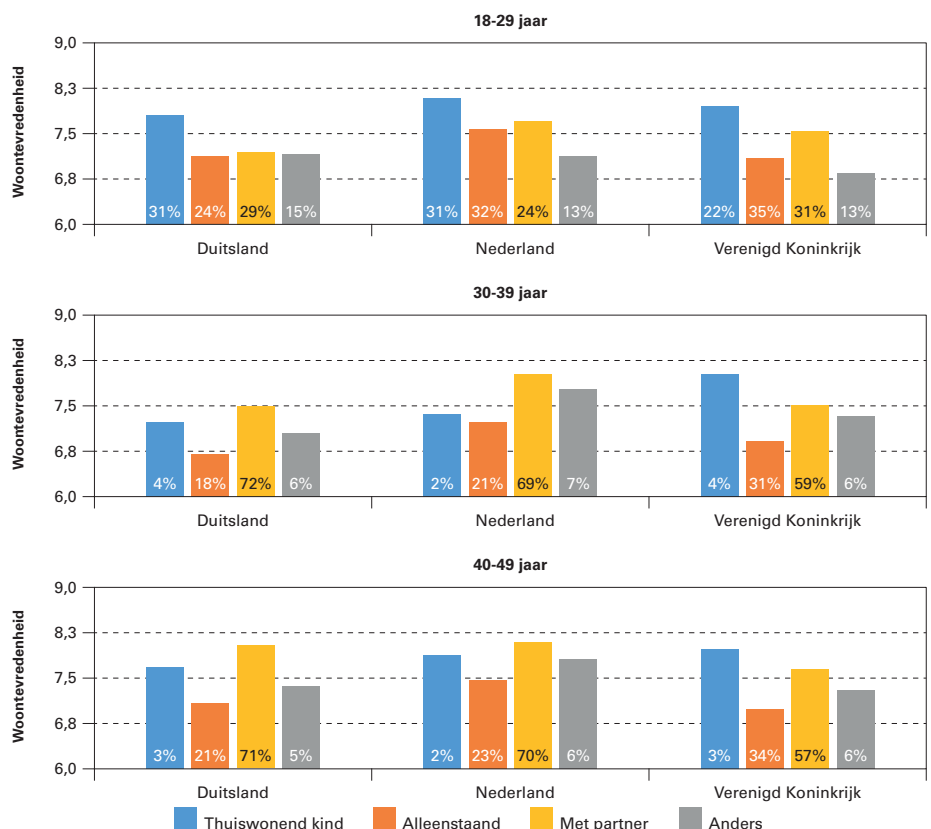
Rijksuniversiteit Groningen,

e-mail: mandemakers@nidi.nl

LITERATUUR:

- Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 (2024), *Gematigde Groei – Rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050*. Den Haag: SDO2050.
- Wijk, D. van (2024), Stijgende huizenprijzen deels verantwoordelijk voor daling geboortecijfer. *Demos*, 40 (8), pp. 1-4.

Figuur 2. Woontevredenheid (schaal 0-10) naar huishoudsamenstelling en leeftijdsgroep in verschillende Europese landen. (Percentage personen per huishoudsamenstelling naar leeftijd en land weergegeven in de balkjes).

Noot: De leeftijdsgroep 50-59 wordt in figuur niet getoond, aangezien daarvoor Duitse gegevens ontbreken.

Bron: Generations & Gender Survey, Ronde II (2020-2023), gewogen resultaten.

De invloed van verhuizen op jonge kinderen

Ouders maken zich vaak zorgen over de effecten die een verhuizing zou hebben op hun kinderen, maar de werkelijkheid laat zien dat verhuizingen vaak goed uitpakken. Voor een beperkt deel van de kinderen pakt het negatief uit.

Een verhuizing kan zowel een verbetering als een verslechtering betekenen: een betere woonsituatie of buurt kan bijvoorbeeld positief uitpakken voor families en kinderen zo laat internationaal onderzoek zien. In het NIDI-project MYMOVE wordt daarom onderzocht hoe verhuizingen in de kindertijd eruit zien en welke factoren maken dat deze positief of negatief uitpakken voor het kind op latere leeftijd. Daarbij wordt onder andere onderscheid gemaakt naar kinderen uit verschillende herkomstgroepen in Nederland. Een van de belangrijkste factoren die van invloed is op die ontwikkeling van het kind betreft de timing van verhuizen wat indirect ook de woonkeuzes laat zien die ouders maken. Zoals uit de onderstaande figuur duidelijk wordt, verhuizen kinderen met een Nederlandse herkomst het minst en die van Antilliaanse en Surinaamse herkomst het meest. De helft van de kinderen uit deze laatste groep is wanneer zij vier worden al minimaal één keer verhuisd tegenover een derde van de kinderen met een Nederlandse herkomst. Deze resultaten suggereren dat verschillende herkomstgroepen mogelijk verschillend aankijken tegen de gevolgen van verhuizing voor het kind. Maar het zou ook kunnen wijzen op ongelijke kansen bij de start op de woningmarkt en woningkwaliteit. Ouders van Nederlandse herkomst hebben mogelijk een betere startpositie met grotere woningen van betere kwaliteit waardoor verhuizen minder noodzakelijk wordt.

Hoewel we dus zien dat er gaandeweg het jonge leven van het kind nog steeds verhuizingen plaatsvinden, wordt dit na leeftijd 12 een kleiner deel. Vooral in de eerste levensjaren - voor de start van de basisschool - vinden de meeste verhuizingen plaats. Voor de start van de middelbare school zien we ook verhuizingen maar minder dan daarvoor. Voor alle groepen van herkomst vinden we hetzelfde patroon. Het lijkt dan ook dat de verhuiskeuzes gemaakt door de ouders worden ingegeven door de schoolcarrières van hun kinderen. Stabiliteit in de schoolperiode en vooral die van de middelbare school lijkt hier belangrijk voor gezinnen. Het maakt dat wanneer een gezin eenmaal ergens woont in deze fase verhuizingen relatief beperkt blijven. De resultaten laten zien dat kinderen van belang zijn als het gaat om woonkeuzes over de levensloop. Woningen die meebewegen met de fase van het leven zijn dus van belang vanaf de vorming van gezinnen en niet enkel relevant voor ouderen. Het NIDI-onderzoek suggereert verder dat verhuizingen niet enkel negatief hoeven uit te pakken. Alleen wanneer verhuizingen samengaan met een kwetsbare sociaaleconomische positie en instabiliteit binnen het gezin (en dan vooral in de puberteit), hebben ze negatieve langetermijneffecten voor kinderen. In veel gevallen maakt ervaring met verhuizingen in de kindertijd juist dat mensen in het latere leven meer 'mobiel' zijn en makkelijker zelf ook weer

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Een abonnement op DEMOS is gratis. U kunt uw aanvraag indienen via: demos@nidi.nl of via onze site: nidi.nl/nl/demos/

Bij gehele of gedeeltelijke overname van artikelen dient men een volledige bronvermelding te gebruiken. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Harry van Dalen, hoofdredacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Nico van Nimwegen, redacteur Lin Rouvroye, redacteur Juul Spaan, redacteur Maaïke van der Vleuten, redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage
Telefoon	(070) 356 52 00
E-mail	demos@nidi.nl
Internet	https://nidi.nl/demos
Abonnementen	gratis
Druk Opmaak	Koninklijke Van der Most www.up-score.nl

verhuizen. Een verandering in de manier waarop we in Nederland aankijken tegen wonen en verhuizingen over het leven zou maken dat meer flexibiliteit ontstaat in woonvormen en zou mogelijk ook de doorstroom op de woningmarkt in Nederland kunnen bevorderen.

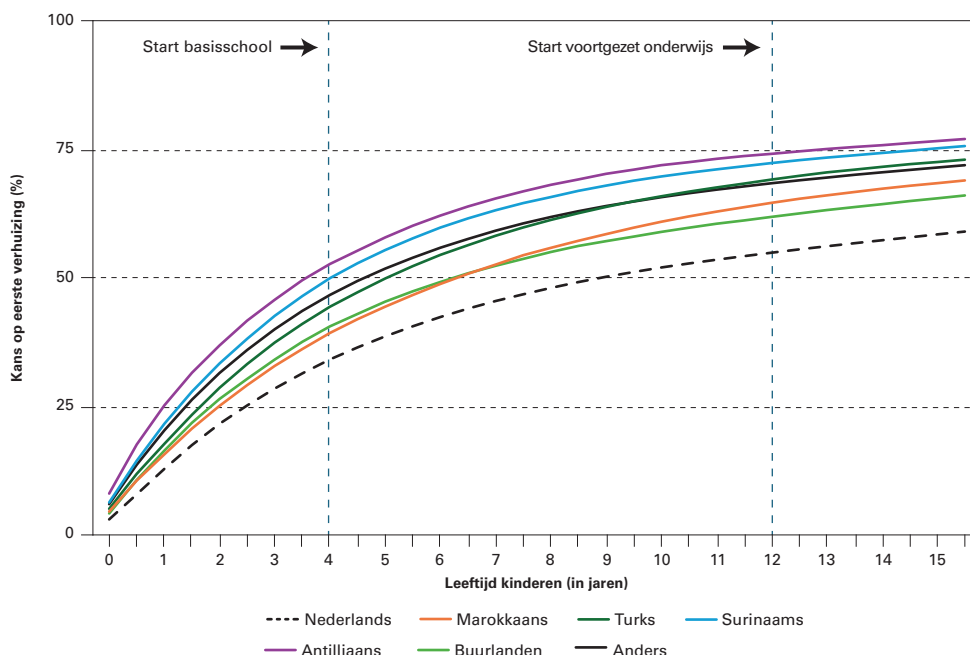
Helga de Valk, NIDI/KNAW, Rijksuniversiteit Groningen, e-mail: valk@nidi.nl

Het MyMove project werd geleid door Helga de Valk en gefinancierd door de European Research Council met een Consolidator Grant (Agreement ID: 819298). Meer info op www.mymoveproject.nl

LITERATUUR:

- Kuyvenhoven, J., M. Das en H.A. de Valk (2022), Towards a typology of childhood internal mobility: Do children of migrants and non-migrants differ? *Population, Space and Place*, 28(2), e2515.

Leeftijd kind bij eerste verhuizing binnen Nederland, naar herkomstgroep, geboortecohorten 1995-2003

Bron: eigen bewerking CBS data gebaseerd op Kuyvenhoven et al. (2022).